

'Oku Lau Foki mo e Mātu'á

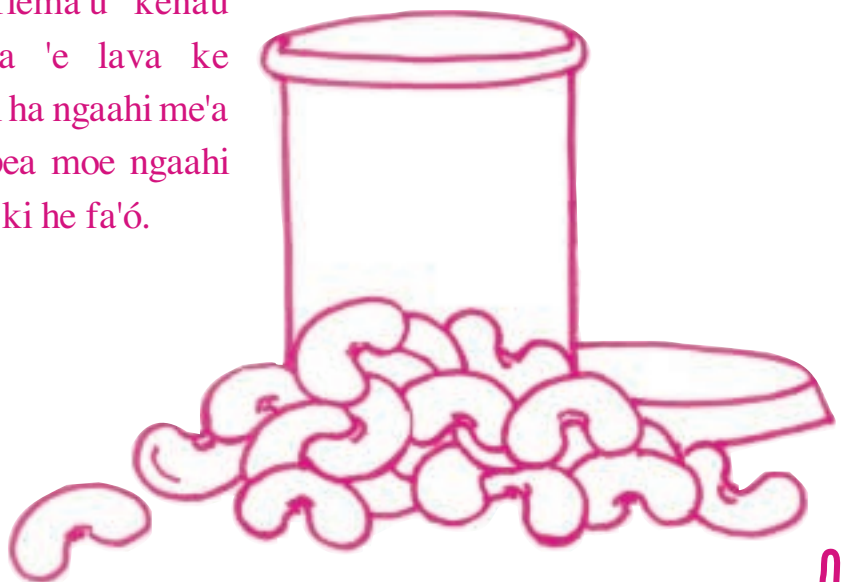
Ko e tokoni'i ho'o tamá 'i he - Fua vōliumé moe lahi' (mass)

Ko e ngaahi mu'aki a'usia 'a e fānaú 'i he fuá 'e meimei fa'a hoko ia 'i he'enau ngaahi sio kiate kimoua koe mātu'á. Ko e sio ki a mami pe teti 'oku fua mo lingi ha me'a ko ha lesepi' pe fua e mamafa 'o ha me'a 'i falekoloa-fo'i'akau, 'e fa'a hoko ia ko e konga 'oe va'inga 'i he ngaahi 'aho hoko mai'.

'Oku anga fēfē 'a e ako 'a e fānaú ki he fua vōliumé moe lahi' (mass)

'Oku 'uluaki fakatupu e mahino'i 'e he fānaú 'a e fuá 'i he'enau fakatatau ha ngaahi me'a. Te nau ala hiki ha me'a-va'inga 'e ua pea pehē 'oku mamafaange pe ma'ama'aange 'a e taha 'i he taha pe sio ki ha ipu sio'ata 'e ua pea pehē 'oku lahiange 'a e vai he taha 'i he taha. Taimi si'i mei ai, kuo nau kamata ke fakatatau ha ngaahi me'a 'o laka hake he uá.

'Oku fiema'u ke va'inga'aki 'e he fānaú ha ngaahi me'a kalasi kehekehe mo ha ngaahi koniteina ke fakafonu, fokotu'utu'u mo lilingi, kimu'a pea nau lava 'o ngaue ke ngāue'aki 'a e ngaahi 'iuniti *fōmolo* hangē ko e kilokalami mo e kalami. 'E fiema'u kenau mahino'i 'a e founga 'e lava ke fokotu'utu'u fakataha ai ha ngaahi me'a ke fonu ha koniteina pea moe ngaahi me'a koē 'oku leleiangē ki he fa'ó.

'Oku Lau Foki mo e Mātu'á

Ko e hā e me'a te ke lava 'o fai 'i 'apí'?

- 'Oange ki ho'o tamá ha ngaahi ipu palasitiki saisi kehekehe pea mo ha koniteina palasitiki lahi ke ne va'inga'aki 'i he kaukau. Faka'ai'ai ho'o tama ke ne mate'i pe ko e ipu taki taha 'e fiha 'e fiema'u ke fakafonu'aki e koniteiná.
- Talanoa kau ki he ipu pe ko e sēpuni-ti' 'e fiha 'oe me'a taki taha 'o ha lesepi' 'i he taimi 'oku mo kuki fakataha ai'.
- Faka'ai'ai ho'o tamá ke ne 'ave 'o tuku fakalelei 'e ne ngaahi me'a-va'ingá moe 'u tohi'. Talanoa kau ki he founa 'e fe'unga leleiange ai e 'u me'á 'o fakatefito ki hono founa fokotu'utu'ú pe tukú.
- Fa'u ha me'a-va'inga'anga 'one'one mei ha topu palasitiki lahi ke lava ho'o tamá 'o fakafonu 'one'one ha ngaahi koniteina kehekehe. Ko e ngaahi me'a-sivi, me'a fakatafe, sēpuni palasitiki mo e hina, nge'esi topu masalini motu'a, moe fōneli koe ngaahi me'a-ngāue 'aonga ia ki he va'inga he 'one'oné.
- Lau pe ko e ipu pasta momoa pe popcorn 'e fiha 'oku fiema'u ke fakafonu'aki ha poulu.
- Talanoa kau ki he lahi teke lava 'o to'o 'i ho nima. Fakatatau e lahi 'oe mapu pe maka iiki 'oku ke lava 'o to'ó ki he lahi 'oku lava ho'o tamá 'o to'ó.
- Tānaki ha ngaahi puha fa'ahinga mo lalahi kehekehe. Faka'ai'ai ho'o tamá ke ne sioange pe te ne lava 'o fa'o ha ngaahi puha 'i ha ngaahi puha. Talanoa kau ki he puha koē 'oku lelei taha ke kamata'aki' pea mo hono 'uhingá.
- Fakafonu ha puha sū 'aki hano fokotu'utu'u ai ha poloka, 'otu (layer) 'e taha 'i he taimi.. Lau pe ko e poloka 'e fiha na'e fiema'u ki he 'uluaki 'otú pea fa'u leva mo ha ngaahi 'otu.
- Ko e "fakafuofua mamafá" ko hono palanisi 'o ha me'a 'i he nima taki taha pea fakafuofua ai pe ko fē 'oku mamafaangé pe ma'ama'aangé. Ko e founa lelei 'eni ki he fānaú kenau fakatatau 'a e mamafa 'o ha ngaahi me'a.

'Oku Lau Foki mo e Mātu'á

- Fakatooki ha ngaahi me'a kehekehe ki ha kane vai pe ki he topu kaukau' ke sio pe ko e fē 'oku pihī lahi taha ai e vai'. Talanoa kau ki he 'uhinga 'oku pihī lahiange ai e vai' he ngaahi me'a 'e ni'ihi 'i he ngaahi me'a 'e ni'ihi.
- Fakahinohino ki ho'o tamá 'a e founa 'oku ke ngāue'aki 'a e ngaahi me'afua 'i peitó ke fua'aki 'a e ngaahi me'a kehekehe.
- Tuku ke fua pē 'e ho'o tamá ia 'i he me'afua 'i falekaukau'. Fua moe kau mēmipa kehe 'oe fāmili' moe fanga manu-tauhi-lalata 'a e fāmili'.
- Talanoa kau ki he mamafa ho'o tamá 'i he taimi na'e fā'ele'i ai'.
- Fakahinohino 'a e feitu'u 'i he kofukofu me'atokoni' 'oku lekooti ai 'a e mamafa 'oe koloá.
- Tuku ke tokoni atu ho'o tamá ki hono fua 'oe ngaahi me'a 'i he taimi sōpingi kolosili' (grocery)
- Va'inga 'i ha sālue (see-saw) pea talanoa kau ki he founa hono 'ai e sālue ke 'alu ki 'olunga, lalo pe palanisi.